

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Фещак Дар'я Володимирівна

УДК 316.614:316.346.32-053.6](043.3)

**СОЦІАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ
ЯК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВ**

спеціальності 231 – «Соціальна робота»

АФТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи

за освітньо-професійною програмою «Соціальна робота»

Миколаїв – 2019

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат історичних наук, доцент

МАЛИНОВСЬКА Наталя Леонідівна

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили.

Рецензент:

кандидат наук з державного управління, доцент

ШУЛЬГА Анастасія Алімівна

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили.

Захист відбудеться 27 лютого 2018 року о 10.00 на засіданні кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Проблема збереження й зміцнення здоров'я молодого покоління залишається актуальною, оскільки здоров'я нації – «це показник цивілізованості держави, що відображає рівень соціально-економічного розвитку суспільства, головний критерій доцільності та ефективності усіх сфер життєдіяльності». На думку фахівців, в Україні тенденція погіршення здоров'я населення набула загрозового рівня. Це пояснюється погіршенням екологічного стану, поширенням руйнівних стереотипів поведінки, зниженням доступності до якісних медичних послуг, здоров'явитратністю сучасної системи освіти. Але крім персонального виміру, здоров'я має багато соціальних аспектів.

Актуальність магістерської роботи підсилюється і тим, що українська молодь опинилась в складних умовах суспільного розвитку, в умовах невизначеності та постійних змін, до яких не готова не тільки практично, а навіть на рівні осмислення. Ці умови характеризуються проявом таких соціальних явищ, як низький рівень освіти, бідність, безробіття, соціальне розшарування населення, соціальна незахищеність громадян, вживання алкогольних напоїв, тютюну, невизначеність майбутнього, нестабільність поточного моменту, що негативно впливає на соціальне і фізичне самопочуття молоді, наслідком чого є стратегії виключення з суспільства, відхилення від базисних норм і цінностей, поширення соціальних девіацій. Для молоді, як правило, на певному віковому етапі природні такі явища, як розчарування, апатія, депресія, невіра у власні сили тощо, але в сучасних умовах це переходить допустимі межі, це стає нормою, більше того, з геометричною прогресією зростає кількість тих, хто навіть не намагається шукати конструктивний вихід зі складних обставин.

Соціальне здоров'я розглядається в даному дослідженні як фактор соціалізації молоді. Від соціального здоров'я молоді залежить рівень якості життя та її безпека. У зв'язку з цим виникає потреба у детальному огляді та

вивчення даної проблематики в умовах сьогодення. Все це обумовлює актуальність даної магістерської роботи.

Дослідженням проблематики соціального здоров'я молоді займаються такі науковці, як Л.В. Адирхаєва, Г.Л. Апанасенко, Т. Й. Бабюк, А.А. Бобро, М.М. Бровко, М.В. Іщенко, О.О. Єжова, В. Л., Р. Карпюк, Соколенко, Т.М. Титаренко, Г.А. Харлампов та інші. Але залишається багато дискусійних і недостатньо досліджених аспектів стосовно певних теоретичних та практичних аспектів проблематики соціального здоров'я молоді. Отже, актуальність проблематики дослідження, її недостатня теоретична й практична обґрунтованість зумовили вибір теми дослідження – ««Соціальне здоров'я молоді як фактор соціалізації в сучасних умовах»».

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати, емпірично дослідити та запропонувати рекомендації щодо покращення стану соціального здоров'я молоді як фактору їхньої соціалізації в сучасних умовах.

Завдання дослідження:

- розглянути сучасні підходи до понять «здоров'я» та «соціальне здоров'я»;
- з'ясувати особливості соціального здоров'я молоді як фактору соціалізації;
- виявити чинники формування соціального здоров'я молоді;
- розглянути особливості соціалізації молоді в сучасних умовах;
- дослідити стан «соціального здоров'я» та «нездоров'я» як індикатори соціалізації молоді;
- запропонувати заходи щодо підвищення соціального здоров'я молоді в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження: стан соціального здоров'я молоді.

Предмет дослідження: соціальне здоров'я молоді як фактор соціалізації в сучасних умовах

Методи дослідження:

- теоретичні: термінологічний метод, теоретичний аналіз педагогічних ідей, явищ, фактів; порівняння, системний аналіз.

- емпіричні: анкетування, опитування, дослідницькі бесіди, методи обробки даних.

Наукова новизна полягає у тому, що в ході дослідження було виявлено стан соціального здоров'я молоді в сучасних умовах та запропоновано заходи щодо його покращення.

Теоретичне значення дослідження полягає у тому, що узагальнено сутність соціального здоров'я як одного з факторів соціалізації молоді в сучасних умовах; проаналізовано науковий доробок фахівців суміжних з соціальною роботою галузей знань.

Практичне значення роботи. Основні теоретичні та практичні положення магістерської роботи, запропоновані висновки, рекомендації можуть бути використані у роботі з молоддю з метою підвищення стану соціального здоров'я; матеріал може бути використаним при підготовці лекційних та семінарських занять, проведенні подальших наукових досліджень, організації та проведенні дискусій з питань соціального здоров'я як фактору соціалізації молоді в сучасних умовах.

Експериментальна база дослідження – Чорноморський національний університет імені Петра Могили та кінотеатр Мультиплекс (м.Миколаїв).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження було представлено на науковій конференції «Формування професійних компетентностей учнівської та студентської молоді в межах STEM-освіти» у рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції «Могилянські читання – 2018» (16 листопада 2018р., м. Миколаїв).

Публікації:

Фещак, Д.В. Соціальне здоров'я молоді як фактор успішної соціалізації [Текст] /Д.В. Фещак // Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та

регіональний аспекти: XXI Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей наукової конференції «Формування професійних компетентностей учнівської та студентської молоді в межах STEM-освіти». – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018.- С.90-92.

Фещак, Д.В. Практичне значення соціального здоров'я для молоді [Текст] /Д.В. Фещак // Студентські наукові студії: Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019.- Випуск 35 (79).- С.

Структура роботи. Поставлені цілі й завдання дослідження визначили структуру роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, що мають свої підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дипломної роботи налічує 99 сторінок (з додатками), із них 85 сторінок основного тексту. Список використаних джерел і літератури налічує 84 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми магістерської роботи, представлено мету і завдання, визначено об'єкт та предмет, сформульовано методологію і експериментальну базу дослідження, показано наукову новизну, теоретичну і практичну значущість отриманих результатів, апробацію результатів.

У першому розділі «**Теоретичні основи вивчення соціального здоров'я молоді**» було проаналізовано такі основні поняття, як «здоров'я», «соціальне здоров'я», «молодь», «соціалізація». Охарактеризовано сутність і зміст соціального здоров'я. Виділяють три рівні опису цінності здоров'я: біологічний – досконалість саморегуляції організму, гармонія фізіологічних процесів як максимуму адаптації організму; соціальний – міра соціальної активності, відношення людини до світу; психологічний – позитивно спрямована стратегія життя людини. Здоров'я людей належить до числа

проблем, що мають життєво важливе значення як для кожної людини, кожної держави, так і для всього людства в цілому.

Молодь є важливою складовою людського ресурсу, про який повинна піклуватися кожна держава. Збереження, відновлення та покращення психофізіологічного стану молодих людей є запорукою виживання та подальшого прогресу людства. Здоров'я молоді людини залежить від багатьох факторів.

Соціальне здоров'я, будучи соціальним за своєю природою феноменом, є одночасно показником індивідуального соціального здоров'я кожної молоді людини, і соціального здоров'я суспільства. На індивідуальному рівні соціальне здоров'я виступає інтегральною характеристикою повноцінності як фізичного, так і психосоціального функціонування молодих людей, зрілості механізмів їх особистісної саморегуляції, здатність успішно взаємодіяти з соціальним оточенням і виступати активним суб'єктом власної життєдіяльності, відчуваючи при цьому відчуття психосоціального комфорту і безпеки. На рівні суспільства - соціальне здоров'я є сутнісною характеристикою життєздатності в будь-яких, в тому числі і кризових умовах життєдіяльності молоді, її можливості гармонійного розвитку в різних сферах (економічній, політичній, духовній, соціальній, психологічній).

У другому розділі **«Особливості соціалізації молоді в сучасних умовах»** – розкрито специфіку соціального статусу молоді, етапи соціалізації молоді, хід проведення та результати дослідження.

Молоді люди в будь-якому суспільстві – це найдинамічніша частина населення, покликана змінювати і піддавати сумніву цінності і досягнення попереднього, старшого покоління, критично осмислювати його досвід, шукати свій шлях у житті. З одного боку, молодь – це та соціальна група, основним сенсом існування якої є оновлення суспільства, заперечення всього віджилого, старого, яке гальмує розвиток. З іншої сторони, її представникам часто властиві залежність від чужої думки, схильність до групового впливу, ціннісна пластичність, відсутність цілісності і схильності до рефлексії. Це протиріччя, що відображає діалектичний процес спадкоємності і

заперечення, єдності бажання компромісу і боротьби, яке становить суть конфлікту «батьків» і «дітей», що відтворюється від покоління до покоління.

Процес соціалізації молоді – це головний механізм включення молодих людей у суспільно-політичне життя. Об'єктивно питання участі молодих поколінь у суспільному розвитку – це питання темпів, характеру та якості розвитку країни. Повнокровна інтеграція молоді в соціально-економічні та політичні процеси забезпечується на основі широкої взаємодії держави, інститутів громадянського суспільства та бізнес-спільноти. Соціалізація представляється як процес включення особистості в сферу соціальних відносин в якості суб'єкта цих відносин. Мета соціалізації полягає у формуванні соціально активної особистості, дії якої регулюється соціальними нормами і суспільними інтересами.

При розгляді соціалізації молодого покоління найважливішим періодом є або фаза початку трудової діяльності, або – професійна підготовка до неї. Особливу роль відіграє соціалізація в період навчання у ВНЗ.

На кожне молоде покоління впливає конкретна історична обстановка, в якій це покоління розвивається і соціалізується. Нинішнє молоде покоління формувалося в умовах постперебудовної України, в період становлення ринкових відносин.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження на тему «Соціальне здоров'я молоді як фактор соціалізації в сучасних умовах» можна зробити наступні висновки.

1. У ході роботи було проаналізовано такі основні поняття, як «здоров'я», «соціальне здоров'я», «соціалізація», «молодь». Процес соціалізації молоді представляє собою входження молодої людини в життя суспільства, суть якого становить триєдність процесів – соціальної адаптації – соціальної ідентифікації – індивідуалізації. Соціальні проблеми української

молоді неминуче впливають із соціальних проблем суспільства і не можуть бути вирішені ізольовано від загально-соціальних проблем.

2. З'ясовано, що соціальне нездоров'я сучасної української молоді – це інтегральний показник, що характеризує її стан у даний час. Цей стан пов'язаний з трансформаційними процесами, що йдуть, в пострадянській Україні. Головними проявами хвороби є такі соціальні хвороби, як висока конфліктність, деполітизація населення, зниження трудової мотивації, падіння моральності тощо.

3. На рівні суспільства - соціальне здоров'я є сутнісною характеристикою життєздатності в будь-яких, в тому числі і кризових умовах життєдіяльності молоді, її можливості гармонійного розвитку в різних сферах (економічній, політичній, духовній, соціальній, психологічній). На цьому рівні соціальне здоров'я молоді виступає в якості певної умови, що забезпечує гармонійні відносини між внутрішніми потребами молодих людей і потребами суспільства, що орієнтує молодь на виконання своїх життєвих (біологічних і соціально-психологічних) функцій.

4. На кожне молоде покоління впливають конкретні історичні обставини, в яких це покоління розвивається і соціалізується. Нинішнє молоде покоління формувалося в умовах постперебудовної України, в період становлення ринкових відносин. Цей часовий проміжок можна охарактеризувати як аномічний, що не могло не позначитися на загальному соціальному портреті молодих людей.

5. Отримані дані у ході дослідження свідчать, що молодь не достатньо обізнана з самим поняттям «соціальне здоров'я» та чинниками, що на нього впливають. Немає цілісного уявлення і про процес соціалізації, його етапи, прояви та результати. Недивлячись на велику кількість джерел інформації, різноманітність інтересів молоді, базових знань щодо здоров'я та соціального здоров'я їм не вистачає. Це викликає занепокоєння, тому що для молоді людини втрачається час, коли легше привчитися до здорового способу життя, успішно вписатися у суспільне життя. Тим більше, що досить багато

прийнято державних програм з підтримки як здоров'я населення в цілому, так і молоді.

б. Світовий досвід підтверджує, що соціальна робота має тісну інтегровану взаємодію з охороною здоров'я і вирішенням проблем здоров'я населення, а дуже часто «соціальна робота у сфері охорони здоров'я» – це цілком самостійна професія. Використання різних методів та технологій соціальної роботи допоможе молоді отримати уявлення про соціальне здоров'я та шляхи його підвищення, про зв'язок соціального здоров'я з процесом соціалізації молоді.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Фещак, Д.В. Соціальне здоров'я молоді як фактор успішної соціалізації [Текст] /Д.В. Фещак // Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: XXI Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей наукової конференції «Формування професійних компетентностей учнівської та студентської молоді в межах STEM-освіти». – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018.- С.90-92.

Фещак, Д.В. Практичне значення соціального здоров'я для молоді [Текст] /Д.В. Фещак // Студентські наукові студії: Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019.- Випуск 35 (79).- С.

АНОТАЦІЇ

Фещак Д. В. Соціальне здоров'я молоді як фактор соціалізації в сучасних умовах. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття академічного ступеня магістра за спеціальністю – 231 соціальна робота. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена дослідженню соціального здоров'я молоді як фактор соціалізації в сучасних умовах. Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат теми, проаналізовано співвідношення понять «здоров'я» та «соціальне здоров'я», охарактеризовано соціальне здоров'я як сукупність особистісних характеристик молоді, визначено чинники формування соціального здоров'я молоді.

Окрему увагу приділено дослідженню рівня соціального здоров'я студентів третього та четвертого курсів спеціальності «Соціальна робота» в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили та молоді ТРЦ Сіті Центр, Мультиплекс(кінотеатр)

Ключові слова: здоров'я, соціальне здоров'я, молодь, студентська молодь, соціалізація.

Фешак Д. В. Социальное здоровье молодежи как фактор социализации в современных условиях. - Рукопись.

Магистерская работа на получение академической степени магистра по специальности - 231 Социальная работа. - Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2019.

Магистерская работа посвящена исследованию социального здоровья молодежи как фактора социализации в современных условиях. Проанализирован понятийно-категориальный апарат темы, проанализировано соотношение понятий "здоровье" и "социальное здоровье", охарактеризовано социальное здоровье как совокупность личностных характеристик молодежи, определены факторы формирования социального здоровья молодежи.

Отдельное внимание уделено исследованию состояния социального здоровья студентов третьего и четвертого курса специальности "Социальная работа" в Черноморском национальном университете имени Петра Могилы и молодежи ТРЦ Сити Центр, Мультиплекс (кинотеатр)

Ключевые слова: здоровье, социальное здоровье, молодежь, студенческая молодежь, социализация.

Feschak D.V. Social health of youth as a factor of socialization in modern conditions. - Manuscript.

Master's work on obtaining an academic master's degree in the specialty - 231 social work. - Black Sea National University named after Petro Mohyla, Nikolaev, 2019.

The master's work is devoted to the research of social health of youth as a factor of socialization in modern conditions. The conceptual-categorical apparatus of the theme is analyzed, the relation between concepts of "health" and "social health" is analyzed, social health is characterized as a set of personal characteristics of youth, and factors of formation of social health of youth are definitely determined.

Particular attention is paid to the study of the level of social health of the population in the fourth year of the specialty "Social Work" at the Petro Mohyla Black Sea National University and TRC City Center, Multillex (cinema)

Key words: health, social health, youth, student youth, socialization.